

Věc C-282/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

26. června 2020

Předkládající soud:

Specializiran nakazatelen sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

22. června 2020

Účastnice řízení:

Specializirana prokuratura

Obžalovaný:

ZX

Předmět původního řízení

Řízení se řídí článkem 485 a násl. Nakazatelen procesualen kodeks (trestní řád, dále jako „NPK“).

Předkládající soud při kontrole obžaloby v původním řízení zjistil, že obžaloba vykazuje vady způsobené nejasnostmi a neúplnostmi. Vnitrostátní zákon nestanoví žádnou možnost k odstranění takovýchto vad. Vystává tedy otázka, zda i přesto musí být tato nejasnost a neúplnost odstraněny, a pokud ano, jakým způsobem tak má být učiněno.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Žádost se předkládá na základě čl. 267 odst. 1 písm. b) SFEU.

PředběŽné otázky

Je vnitrostátní ustanovení, konkrétně ustanovení čl. 248 odst. 3 Nakazatelen procesualen kodeks (trestní řád) Bulharské republiky, které po ukončení prvního soudního jednání v trestním řízení (přípravné jednání) nestanoví žádné procesní pravidlo, které by umožňovalo odstranit obsahovou nejasnost a neúplnost obžaloby vedoucí k porušení práva obžalovaného na informaci o obvinění, v souladu s čl. 6 odst. 3 směrnice 2012/13 a článkem 47 Listiny?

V případě záporné odpovědi: Byl by výklad vnitrostátních ustanovení o změně obžaloby, který státnímu zástupci během jednání umožňuje odstranit tuto obsahovou nejasnost a neúplnost obžaloby způsobem, který skutečně a účinně dostojí právu obžalovaného na informaci o obvinění, v souladu s výše uvedeným ustanovením, jakož i s článkem 47 Listiny, nebo by bylo v souladu s uvedenými ustanoveními, pokud by nebyl uplatněn vnitrostátní zákaz zastavení soudního řízení a vrácení věci státnímu zástupci k vypracování nové obžaloby?

Ustanovení unijního práva a judikatura Soudního dvora

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. 2012, L 142, s. 1), čl. 6 odst. 3

Listina základních práv Evropské unie, článek 47

Rozsudek ze dne 5. června 2018, Kolev a další, C-612/15, ECLI:EU:C:2018:392

Rozsudek ze dne 14. května 2020, UY, C-615/18, ECLI:EU:C:2020:376

Rozsudek ze dne 12. února 2020, Kolev a další, C-704/18, ECLI:EU:C:2020:92

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Nakazatelen kodeks (trestní zákoník, Bulharsko, dále jen „NK“), čl. 244 odst. 2 ve spojení s článkem 1; článek 243

Nakazatelen-procesualen kodeks (trestní řád, dále jen „NPK“), čl. 246 odst. 2 a 3, čl. 248 odst. 5 bod 1 ve spojení s odst. 1 bodem 3, čl. 249 odst. 2 a odst. 4 bod 1, články 287 a 288, čl. 335 odst. 1 bod 1, čl. 351 odst. 2

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 Specializirana prokuratura (specializované státní zastupitelství, Bulharsko) obžalovala ZX z držení padělků se směnným kurzem v tuzemsku a zahraničí, a sice 88 bankovek, každá v hodnotě 200 eur, o nichž věděl, že jsou padělané, čehož

se dopustil dne 19. července 2015 do 1:30 hod., přičemž tento čin je trestný podle čl. 244 odst. 2 ve spojení s odst. 1 NK.

- 2 V přípravném soudním jednání byla výslovně projednávána správnost obžaloby, kterou obhajoba nezpochybňovala. Soud konstatoval, že obžaloba je formálně správná.
- 3 Po provedení všech důkazů soud při přezkumu podmínek pro výslech účastníků řízení a pro vyhlášení rozsudku zjistil, že obžaloba skutečně obsahuje určitou nejasnost a neúplnost, která byla během přípravného jednání opomenuta.
- 4 Doba držení padělaných 88 bankovek není jasně uvedena, neboť ve skutkové části je uveden delší čas, naproti tomu v závěrečné části je uveden čas pouze v rozsahu jedné a půl hodiny.
- 5 V rozsahu, v jakém bylo v obžalobě vzneseno obvinění podle článku 244 NK, je znakem skutkové podstaty skutku podle článku 244 NK držení padělek „ve velkém množství“. Existenci tohoto znaku musí státní zástupce uvést v obžalobě; toto uvedení je podmínkou řádnosti obžaloby. V konkrétním případě bylo uvedeno, že obžalovaný držel 88 bankovek, nikoliv však, že tato okolnost představuje držení „ve velkém množství“. To vede k závěru, že obžaloba je formálně v rozporu s právem, neboť právní znaky skutku, za nějž hrozí trest, popisuje neúplně. Konkrétně nebyl uveden jeden znak skutkové podstaty („velké množství“). Ten je ale nutno uvést, aby obžaloba byla formálně v pořádku.
- 6 Podle znění obžaloby měl obžalovaný v držení „padělky“. Naopak znění čl. 244 odst. 2 ve spojení s odst. 1 NK hovoří o „padělaných penězích“; v čl. 244 odst. 2 a odst. 1 není nikde uveden výraz „padělky“. Na druhé straně je článek 244 NK kvalifikací základní skutkové podstaty článku 243 NK, který stanoví, že „padělání peněz“ znamená „výrobu padělek“ nebo „padělání pravých“ peněz. Z toho vyplývá, že „padělky“ jsou poddruhem „padělaných peněz“. Z tohoto důvodu musí být ve znění obžaloby uvedeno nejen konkrétnější označení „padělky“, nýbrž také obecnější označení peněz, totiž „padělané“ peníze.
- 7 Skutek podle článku 244 NK je variantou základní skutkové podstaty podle článku 243 NK. Některé znaky skutkové podstaty článku 244 NK jsou proto obsaženy ve znění článku 243 NK a nejsou zvlášť obsaženy ve znění článku 244 NK. To se zaprvé týká znaku trestnosti předmětu skutku „padělaný“ a „padělek“, neboť definice těchto pojmů jsou obsaženy v článku 243 NK. Zadruhé se to týká dalšího znaku předmětu skutku „...se směnným kurzem v tuzemsku a zahraničí“, který je také uveden pouze v článku 243 NK.
- 8 Tyto znaky skutkové podstaty jsou v obžalobě doslovně uvedeny, avšak bez odkazu na ustanovení, v nichž jsou obsaženy; čl. 243 odst. 1 NK totiž není uveden.
- 9 Z tohoto důvodu se v právní kvalifikaci liší údaje uvedené slovně od údajů uvedených čísly, neboť slovy jsou uvedeny znaky čl. 243 odst. 1 NK, není však

uveden odkaz na číslo tohoto článku. Je tedy zapotřebí doplnit, že obvinění se opírá nejen o čl. 244 odst. 2. ve spojení s čl. 1 NK, nýbrž o čl. 244 odst. 2 ve spojení s odst. 1 ve spojení s čl. 243 odst. 1 NK.

- 10 Na jednání konaném 12. června 2020 předkládající soud na tyto nedostatky obžaloby upozornil. Státní zástupce vyjádřil ochotu napravit tyto nedostatky změnou obžaloby formou opravy jejího textu, a sice: uvést dobu držení 88 bankovek, vyjasnit, zda tyto představují „velké množství“ a zda se jedná o padělané peníze, jakož i v právní kvalifikaci správně uvést čísla článků.
- 11 Obhajoba projevila souhlas se změnou textu obžaloby pro případ, že je to jediná možnost k odstranění nedostatků v ní obsažených.
- 12 Předkládající soud musí rozhodnout, zda lze odstranění vad textu obžaloby provést prohlášením státního zástupce během soudního jednání.
- 13 Má za to, že se jedná o zásadní vady, neboť ohrožují řádný průběh trestního řízení. Soud totiž s touto nejasností a neúplností obžaloby nemůže vynést rozsudek, neboť určité znaky, části trestního činu a jejich právní kvalifikace by poprvé byly uvedeny v rozsudku. To je v rozporu s právem, neboť obžalovaný musí být informován o všech znacích obžaloby, aby se mohl hájit, a nikoliv se o nich dozvědět až z rozsudku, kterým také může být odsouzen. Soud také nemůže vyhlásit rozsudek, v němž uvede neúplný obsah obžaloby, neboť tím by došlo k porušení zásady zákonnosti, protože by tento rozsudek (ať odsuzující nebo zprošťující) trestal skutek, který by měl méně znaků skutkové podstaty, než stanoví zákon.
- 14 Předkládající soud má za to, že měl tyto vady zjistit již v přípravném soudním jednání, soudní řízení zastavit a věc vrátit státnímu zástupci s pokynem k odstranění vad novou obžalobou. K tomu však nedošlo.
- 15 Vzhledem ke zvláštnostem vnitrostátního práva již nelze vady v textu obžaloby po přípravném jednání odstranit. Vystává tedy otázka, zda lze použít procesní prostředek navržený státním zastupitelstvím, a sice odstranit vady změnou obžaloby.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 16 Státní zastupitelství se k předložení předběžné otázky nevyjádřilo.
- 17 Obhajoba je toho názoru, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce není nutno předkládat, neboť porušení procesního práva již nelze zhojit.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 18 V obžalobě státní zástupce předkládá soudu určité obvinění, soud ve věci rozhoduje tak, že obžalovaného uzná vinným nebo nevinným. Obžaloba je řádná a formálně správná, pokud splňuje určité požadavky NPK.
- 19 Obžaloba musí nutně v plném rozsahu obsahovat všechny prvky skutkové podstaty (znaky skutkové podstaty). S ohledem na skutkový stav v původním řízení je nezbytně nutné následující:
- uvést dobu spáchání skutku jasně a jednoznačně;
 - obsahuje-li znění zákona určité znaky, na jejichž základě se skutek stává trestným činem, musí být v obžalobě uvedeny všechny tyto znaky a žádný z nich nesmí být opomenut;
 - obsahuje-li trestněprávní ustanovení základní skutkovou podstatu určitého trestného činu a následující trestněprávní ustanovení speciální skutkovou podstatu stejného trestného činu (tzn. jeho zvláštní případ), musí být v obžalobě uvedeny všechny znaky, včetně znaků obsažených v základní skutkové podstatě, pokud se vztahují ke speciální skutkové podstatě;
 - v obžalobě musí být všechny skutkové podstaty vyjádřeny verbálně, jakož i číselně: musí být uvedeny jak slovem, tak i číslem v podobě čísla právního předpisu (článek, odstavec, bod, písmeno), v němž jsou obsaženy.
- 20 Až do reformy v roce 2017 měl soud právo soudní řízení v kterémkoliv jeho okamžiku ukončit a věc vrátit státnímu zástupci za účelem odstranění obsahových vad obžaloby. Podobnou pravomoc měl také soud v druhém stupni, jakož i kasační soud, který tuto pravomoc vykonává závaznými pokyny soudu v druhém stupni.
- 21 Po reformě v roce 2017 lze tuto pravomoc využít pouze během přípravného jednání v prvním stupni. Poté, co je toto jednání ukončeno, zákon již nestanoví žádný postup k odstranění vad tohoto druhu. Výslovně je zakázáno zejména vrácení věci státnímu zástupci.
- 22 Jádrem první otázky je, zda je vnitrostátní zákaz projednávat po přípravném jednání vady v poskytnutých informacích o obvinění a s tím spojená nemožnost tyto vady odstranit v souladu s čl. 6 odst. 3. směrnice, který požaduje takovou vnitrostátní právní úpravu, která zajistí poskytnutí „podrobných informací o obvinění“, tedy jasných, úplných a jednoznačných informací o obvinění.
- 23 Vnitrostátní zákon umožňuje námitky proti a jednání o kvalitě informací o obvinění, avšak jediné a pouze v přípravném jednání. Otázka se týká toho, zda omezení pouze na toto přípravné jednání je v souladu s čl. 6 odst. 3 směrnice a zda musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že se použije i po tomto

přípravném jednání, zejména během následujících soudních jednání poté, co je ukončeno dokazování, soud ale dosud ve věci nerozhodl.

- 24 Pokud tedy – jinými slovy – právo na informování nebylo do okamžiku přípravného jednání dodrženo a ani během tohoto přípravného jednání nebyla vada odstraněna, znamená to potom, že čl. 6 odst. 3. směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že toto právo již nemusí být po ukončení přípravného jednání dodržováno?
- 25 Druhá otázka je předkládána pro případ, že Soudní dvůr dospěje k závěru, že unijní právo brání vnitrostátnímu ustanovení, které – po přípravném jednání – nestanoví žádné procesní opatření ke zhojení porušení procesního práva, které souvisí s právem obžalovaného na informace o obvinění.
- 26 To vyžaduje výklad vnitrostátního zákona v souladu s unijním právem tak, aby v konečném důsledku byla zajištěna potřebná práva na obhajobu. Ačkoliv má čl. 6 odst. 3. směrnice nepřímý účinek, je i přesto zapotřebí vnitrostátní procesně právní pravidlo, které tento nepřímý účinek rozvine (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. května 2020, UY, C-615/18, ECLI:EU:C:2020:376, body 69, 72, 73 a 75).
- 27 Toto procesně právní pravidlo může mít dva aspekty.
- 28 Prvním z nich by bylo, že soud zabývající se věcí provede při jednání před soudem procesní úkony, které zajistí zhojení procesních vad a plné dodržení práva obžalovaného na informace o obvinění. To by mohlo být splněno s pomocí vnitrostátních pravidel pro výklad v případě mezer v zákoně, přičemž v projednávané věci je vzhledem k neexistenci zákonné právní úpravy ke zhojení procesních vad tohoto druhu po přípravném jednání nutně analogicky použít institut změny obžaloby. Soud by konkrétně postupoval takto: dal by státnímu zástupci příležitost provést příslušné obsahové změny k odstranění nejasností a neúplnosti obžaloby a následně by obhajobu informoval o těchto změnách a poskytl jí možnost předložit příslušné návrhy včetně návrhů na nové důkazy.
- 29 Změna obžaloby je nástrojem ke změně některých parametrů obvinění v soudním řízení. Provádí se bez předchozího zastavení soudního řízení a vrácení státnímu zástupci k provedení změn a následného nového začátku fáze soudního řízení. Změna obžaloby je přípustná jak na základě nových okolností, pro něž je změna nezbytná, nebo pokud žádné takové okolnosti nejsou, v případě, že se státní zástupce při formulaci obžaloby dopustil chyby. Změna obžaloby s sebou nese záruky pro obhajobu, konkrétně musí být na návrh obhajoby hlavní řízení přerušeno, aby se mohla připravit na pozměněné obvinění; v některých případech pozbývá dosavadní výpověď obžalovaného právního účinku a obžalovaný může učinit další výpověď; judikatura uznala právo obhajoby podávat ke změnám nové návrhy. Na druhé straně se vnitrostátní judikatura dosud nezabývala změnou obžaloby jako nástroje pro nápravu procesně právních vad obžaloby. V nynějším okamžiku, neboť je již stanoven výslovný zákaz zastavení soudního řízení a vrácení věci státnímu zástupci, existuje možnost nového, rozšířeného výkladu

ustanovení o změně obžaloby tak, aby zahrnoval také případy, v nichž obžaloba vykazuje určité procesní vady, včetně toho, že doba skutku je nejasná a uvedení znaků obvinění, jakož i příslušných ustanovení v právní kvalifikaci neúplné.

- 30 Základem tohoto výkladu je obecně uznávaná výkladová zásada „*argumentum a fortiori*“. Je-li přípustné uvést zcela novou jinou dobu spáchání skutku, musí být *a fortiori* přípustné již uvedenou dobu konkretizovat. Je-li přípustné pozměnit právní kvalifikaci tak zásadně, že je obžaloba vznesena pro zcela jiný a/nebo závažnější trestný čin, musí být *a fortiori* přípustné provést v právní kvalifikaci méně významnou změnu a přitom odstranit neúplnosti a doplnit chybějící prvky.
- 31 Druhým aspektem by bylo použití právního stavu do reformy v roce 2017, který je výslovně a opakovaně v aktuálním znění NPK zakázán, totiž: Zastavení soudního řízení, vrácení věci státnímu zástupci k sepsání nové obžaloby a následně nový začátek soudního řízení s opakovaným výsledkem všech svědků. Aby tak mohl učinit, musel by předkládající soud odhlédnout od použití výše uvedených zákazů vnitrostátního zákona a obnovit původní právní stav do roku 2017.
- 32 Jádrem druhé předběžné otázky je, zda jsou v souladu s unijním právem první, druhé nebo obě právní řešení.
- 33 Pro obě otázky jsou relevantní ustanovení čl. 48 odst. 1 a odst. 2 Listiny o zaručení práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Ohledně první otázky: Je-li obžalovaný konfrontován s neúplným obviněním a soud nemá pravomoc tuto vadu napravit, pak pro něj existuje riziko, že bude buď odsouzen na základě neúplného obvinění (tedy za skutek, který nesplňuje zákonné nároky na trestný čin) nebo bude odsouzen pro skutečný trestný čin, přičemž se až v rozsudku dozví, jaké skutkové podstaty tento čin naplňuje. V prvním případě není splněn požadavek zákonnosti skutkové podstaty trestného činu a v druhém případě požadavek informování o všech prvcích obvinění, což je okolnost, jejímž důsledkem je nespravedlivý proces.
- 34 U druhé otázky je nutno posoudit, které ze dvou procesních řešení přicházejících do úvahy pro odstranění nejasnosti a neúplnosti obžaloby nejlépe odpovídá zásadě účinné právní ochrany a spravedlivého procesu.
- 35 Pouze pro druhou otázku je relevantní ustanovení čl. 47 odst. 2 Listiny o projednání trestní věci v přiměřené lhůtě. Konstatuje-li Soudní dvůr, že vnitrostátní zákaz vrácení státnímu zástupci po přípravném jednání nesmí být použit, vedlo by to k vrácení věci a nutně ke kompletně novému dokazování a tedy k nepřiměřenému a zbytečnému protahování trestního řízení. V případě, že Soudní dvůr naopak rozhodne ve prospěch analogického použití článku 287 NPK (změna obžaloby) a tohoto institutu jako procesně právního prostředku pro odstranění nejasnosti a neúplnosti obžaloby, bylo by možno odstranit tyto vady bez nezbytného vrácení a nového úplného dokazování. Dodatečné dokazování by bylo možné pouze na příslušný návrh obhajoby.